

Petycja w sprawie systemowego naruszenia konstytucyjnych i konwencyjnych standardów wyżywienia osób pozbawionych wolności – wniosek o pilną waloryzację stawek

Szanowany Panie Ministrze ,

Działając na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, wnoszę niniejszą petycję w sprawie pilnej i systemowej waloryzacji minimalnych stawek dziennego wyżywienia osób pozbawionych wolności, określonych w obowiązujących aktach wykonawczych Ministra Sprawiedliwości.

Przedmiotem petycji jest wieloletnie utrzymywanie stawek wyżywienia osadzonych na poziomie nominalnie niezmiennym od 2016 r., mimo zasadniczej i powszechnie znanej zmiany realiów gospodarczych, w szczególności skumulowanego wzrostu inflacji oraz cen żywności, co prowadzi do systemowego naruszenia konstytucyjnych i konwencyjnych standardów humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności.

Pozbawienie wolności oznacza przejęcie przez państwo pełnej, wyłącznej i niepodzielnej odpowiedzialności za byt osoby osadzonej, w tym za zapewnienie jej wyżywienia odpowiadającego minimalnym wymaganiom zdrowotnym, kalorycznym i godnościowym. Obowiązek ten wynika wprost z art. 41 ust. 4 Konstytucji RP, a jego źródłem aksjologicznym jest art. 30 Konstytucji RP, ustanawiający zasadę nienaruszalnej godności człowieka jako fundament porządku prawnego. Obowiązek humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności ma charakter bezwzględny i nie może być ograniczany względami fiskalnymi, organizacyjnymi ani politycznymi, co znajduje potwierdzenie zarówno w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, jak i w utrwalonej linii orzeczniczej Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Utrzymywanie stawki 4,00 zł dziennie na całodzienne wyżywienie dorosłego człowieka w realiach lat 2025–2026 nie opisuje żadnego realnego, możliwego do wykonania stanu faktycznego. Norma ta nie pozwala na zapewnienie minimalnej wartości kalorycznej,

podstawowych składników odżywczych ani realizację diet leczniczych, a tym samym nie realizuje ustawowego i konstytucyjnego obowiązku państwa. W praktyce oznacza to, że obowiązujący akt wykonawczy nie reguluje rzeczywistości, lecz ją neguje, tworząc fikcję normatywną polegającą na formalnym istnieniu standardu, który nie może zostać urzeczywistniony. Taki stan pozostaje w sprzeczności z art. 2 Konstytucji RP, w szczególności z zasadą państwa prawa oraz zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Inflacja oraz wieloletni wzrost cen żywności są faktami obiektywnymi i powszechnie znanymi, a ich pomijanie przy ustalaniu minimalnych norm bytowych należy kwalifikować jako zaniechanie legislacyjne o skutkach konstytucyjnych. Brak waloryzacji stawek przez niemal dekadę prowadzi do faktycznego obniżenia standardu ochrony praw osób pozbawionych wolności poniżej minimum konstytucyjnego, a długotrwałe utrzymywanie takiego stanu może być oceniane jako poniżające traktowanie w rozumieniu art. 40 Konstytucji RP oraz art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Europejski Trybunał Praw Człowieka jednoznacznie wskazuje, że państwo nie może usprawiedliwiać naruszeń tych standardów względami budżetowymi, a niedostateczne wyżywienie o charakterze systemowym stanowi samodzielną podstawę odpowiedzialności państwa.

Dalsze utrzymywanie obecnych stawek prowadzi do przerzucania skutków inflacji na osoby pozbawione wolności, pogorszenia ich stanu zdrowia, narastania ryzyka odpowiedzialności Skarbu Państwa przed sądami krajowymi i międzynarodowymi oraz do trwałej utraty spójności pomiędzy Konstytucją, ustawą a aktami wykonawczymi. Problem ten ma charakter strukturalny i ustrojowy, a jego ignorowanie podważa realny charakter gwarancji konstytucyjnych.

W związku z powyższym wnoszę o niezwłoczne podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do realnej waloryzacji minimalnych stawek dziennego wyżywienia osób pozbawionych wolności, dostosowanie tych stawek do aktualnych realiów ekonomicznych oraz wprowadzenie mechanizmu ich cyklicznej, automatycznej waloryzacji w oparciu o obiektywne wskaźniki ekonomiczne. Brak podjęcia działań w tym zakresie oznaczał będzie dalszą akceptację stanu niezgodnego z Konstytucją RP, standardami konwencyjnymi oraz elementarnymi zasadami państwa prawa, za co odpowiedzialność ponosi władza publiczna.